

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Анна Славчева Кръстева

По конкурс за заемане на академична длъжност „доцент“ по професионално направление 3. Политически науки (Международни отношения)

Основание за изготвяне на становището: заповед РД – 38 – 486 от 5.08.22 на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ за конкурс за доцент по професионално направление 3. Политически науки (Международни отношения) на основание чл.4 и чл.25 от Закона за развитие на научния състав в Република България, чл.57 ал.1 и ал.2 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на СУ „Св. Климент Охридски“

‘Едва са различни границите на нациите, като че ли са разколебани – да бъдат или не’ (‘Карта‘ Вислава Шимборска). Да започнеш книга с цитат на втечняването на границите във време, когато те все повече се втвърдяват, е смело и предизвикателно. Цитатът насочва към едно от главните послания на книгата, а именно – колко променливи, динамични, непредвидими са границите днес. Доколко монографията и публикационната дейност на гл.ас. д-р Мира Кънева са успели да концептуализират, теоретизират и изследват динамиката на правенето на граници и противоречивите тенденции на политизация на тези явления е предмет на анализ на настоящето становище.

Изпълнение на минималните национални изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“

В конкурса участва един кандидат – гл. ас. Д-р Мира Кънева.

Справката показва, че д-р Кънева покрива минималните национални изисквания за Област 3. Политически науки (Международни отношения). Всички изисквани показатели са изпълнени - 150 точки за докторската дисертация и хабилитационния труд

по показатели от групи А и В, 220 точки за статии и студии на български и на английски езици от изисваните 200 точки, както и 60 точки за цитирания от необходимите 50.

Публикации

Корпусът от публикации е убедителен. Негов център е монографията ‘Границите в международните отношения’, публикувана в издателство Гутенберг през настоящата година.

Приложени са още публикации, сред които студии и статии в списания, колективни трудове, сборници от научни конференции и летни университети. Публикациите са издадени в България, както и някои в чужбина.

Публикациите са по темата на конкурса и са базирани на добре проучена и коректно използвана съвременна научна литература.

Научни резултати и приноси

Монографията ‘Границите в международните отношения’ е съществен принос към развитието на изследванията на границите. Сред множеството ѝ достойнства бих открила няколко:

- *Изключителната политическа динамика на управлението на границите*, които биват прекроявани, оспорвани, трансформирани, променяни от множество фактори и актьори, сред които – едновременните процеси на премахване и създаване на нови граници в специфични евро-зони като Шенген и евро-зоната, разширяването на ЕС, разпадането на федерации като СССР и Югославия и свръхпроизводство на нови национални граници и много други, разгърнати в изследването. Границите играят ключова роля в трансформирането на новия пост-Вестфалски ред.
- *Изключителната теоретична актуалност на изследванията на границите*. Border studies, изследванията на границите, е относително нова дисциплина област. Когато възниква преди няколко десетилетия, тя е несравнимо по-скромна от огромното поле на публикации за глобализацията. Изследванията на границите и тези на глобализацията

преди четвърт век бихме могли да оприличим на Давид и Голиат – великанът на огромния поток книги, статии, конференции и т.н. върху глобализацията, която радикално отслабва границите и несравнимо по-малкият, но храбър и изобретателен Давид на border studies, който успява убедително да си пробие път, за да утвърди значимостта на нови подходи и концепции за управлението и разбирането на границите. В западните изследвания border studies са институционализирани с всички атрибути за нова дисциплина – катедри в университети, международно списание, международна асоциация, изследвания, проекти и т.н. У нас изследванията на границите са все още относително ново интердисциплинарно поле, откъдето и пионерското самочувствие и увереност на д-р Кънева за роля и принос в конституирането му.

- *Убедителен концептуален клъстер.* Границите са анализирани в адекватно в широко съзвездие от адекватни и ключови понятия като суверенитет, (пост)Вестфалски международен ред, държава, сигурност, секуритизация, геополитика, национализъм, гражданство и др.
- *Враимовръзките и интерференциите граници – кризи* е една от убедителните линии в изследването: ‘... границите не следват предвидимата посока на глобалните тенденции заради внезапните срирове и трайните кризи, задавани от новите заплахи, по-конкретно миграционната и пандемичната’ (с. 19).
- *Bordering, Othering, Ordering* – свръхпроизводството на граници, другост и ред – е една от най-мощните концептуални триади в изследванията на границите. Любопитното е, че д-р Кънева не я черпи от класическата ѝ формулировка на Н van Houtum, H. and T. van Naerssen в ‘Bordering, ordering and othering’, 2002) - една от най-цитираните статии в изследванията на границите, но отделя заслужено теоретично внимание на процесите на одругостяване, на фигурите на чужденец и гражданин.
- Аналитичният интерес и акцент върху *новите граници – биометрични, имунологични* и др.

Няма изследване без теоретични дефицити. Бих отбелязала няколко насоки, която не са достатъчно убедително разгърнати в монографията:

- *Концептуални иновации, но без достатъчен анализ на концептуалните новости в литературата.* Така парадоксално бих характеризирала някои предложения за нови понятия. Характерен пример е новото понятие *алтер-суверенитет*, с което д-р Кънева проблематизира ‘изключителността на властта, упражнявана върху територията според държавноцентричната парадигма, чрез алтернативни практики на включване/изключване, преливане (трансфузия), ревизия...’ (с.149). Самата ‘държавноцентрична’ парадигма от години е убедително проблематизирана в изследванията на границите – и концептуално, и теоретично, и емпирично – чрез нови понятия и емпиричен анализ на огромно количество емпирични случаи на най-разнообразни видове граници, практики, политики и актьори.
- *Свърх-представяне на етичното и суб-представяне на политическото.* Книгата носи силен нормативен патос, което е автономен избор на автора и само по себе си е положително. В същото време обаче има нарушен концептуален баланс и политически понятия и проблеми биват представяни като етически: ‘От нормативна гледна точка се установява, че се поставят нови етични дилеми през настоящата епоха, произтичащи от затварянето на границите и импликациите върху правата, свободите и законността’ (с. 19). Затварянето на границите, правата, свободите и законността са класически управленски и политически проблеми.
- *Концептуални, аналитични, стилистични и редакторски дефицити и неточности.* В тази хатерегенна група бих отбелязала няколко примера от раличен порядък. Първият са недостатъчно обяснени понятия като ‘пост-модерните империи СССР и Югославия’(с.23) или определения в неясната граница между концептуално и есеистично като ‘държавата като жив организъм, борещ се за оцеляване, в анархична система на самопомощ’ (с. 38). Вторият дефицит е липсата на разгърнато емпирично изследване, което намалява аналитичната плътност на изследването. Третият пример са необоснованият брой чуждици като ‘цезура’ и много други. Друг проблем са несъвършенства в книгата като таблица с празни, незапълнени със съдържание колони и без заглавие (Табл 2 на с. 37).

Няма изследване без неизбежни дефицити и несъвършенства. Същественото е, че резултатите са по-многобройни.

Справката за приносите е по-скоро списък от резюмета на основните публикации и доклади на конференции. Тя прилага пределно разширено и недостатъчно научно обосновано разбиране, че във всяка публикация и доклад има принос.

Цитирания и циркулация на научните публикации в академичната общност

Публикациите на д-р Кънева са цитирани основно у нас (посочено е едно цитиране в чужбина). Цитиранията свидетелстват, че научната продукция на гл. Ас. Кънева е в научен оборот, че идеите и резултатите от изследвания се валидират и използват в българската научна общност.

Преподавателска дейност

Справката за преподавателската дейност на гл.ас. Кунева убедително илюстрира, че:

- Натовареността е адекватна на конкурса за хабилизация;
- Тематиката на лекциите – по международни отношения, външна политика, сигурност – е пряко свързана с темата за конкурса.

Преподавателската кариера на гл. ас. Кънева се разгръща в катедра 'Международно право и международни отношения' на Юридически факултет в СУ 'Св Климен Охридски'. Конкурсът за хабилизация представлява надграждане, логичен етап етап в развитието и на д-р Кунева, и на катедрата.

Оценка на кандидата

Д-р Кънева има релевантен на конкурса за доцент преподавателска и изследователска дейност, материализирана в лекционни курсове, публикации – книга, студии, статии, участие в проекти, специализация в престижен чуждестранен научен институт, доклади на национални и международни конференции.

Заклучение

Гл. ас. д-р Мира Кънева отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, на правилниците за неговото прилагане както в страната, така и в СУ ‘Св. Климент Охридски’.

Тройната експертиза и опит – преподавателски, изследователски, проектен – свидетелстват за научна зрялост и постижения, достойни за израстване в академичната кариера.

В резултат на положителната оценка на научната и преподавателската дейности на гл. ас. д-р Мира Кънева подкрепям избирането ѝ за „доцент“ по професионално направление 3. Политически науки (Международни отношения) .

28.12.2022 г.

Член на научното жури:

(проф. д-р Анна Кръстева)